دیسان مامۆستا هەژار و بۆکان

ئەم بابەتەم ماوەیەک لەمەوپێش لە وێبلاگی "ڕوانگە"*[١] ی ڕێزدار حەسەنی قازیدا خوێندەوە.

بابەتەکە لەپەیوەندی ئەو بۆچوونەدا نووسراوە کە کەس یا کەسانێک گوتبێتیان نەمر مامۆستا هەژاری موکریانی ئەندامی کۆمەڵەی ژێکاف بووە و دوای هەڵوەشانەوەی کۆمەڵە و دامەزرانی حزبی دیموکراتی کوردستان، نەبۆتە ئەندامی حزبەکە و لەسەر ڕێبازی ژێکاف ماوەتەوە.

بەڵگەهێنانەوەی کاک حەسەن بۆبەرپەرچدانەوەی ئەو هەڵە ئاشکرایە، سەرنج ڕاکێشە و پێم خۆش بوو لێرەدا بۆ ئاگاداری خوێنەرانی ئەم زنجیرە ووتارەش دەقی ووتارەکە بهێنمەوە.

ئەوە ئەدرێسی گشتیی وێبلاگی ڕوانگەیە:
http://www.ruwange.blogspot.com/

١ Ruwange.blogspot.com

"هەژاری موکریانی ئەندامی حیزبی دێمۆکڕاتی کوردستان و لە کۆنگرەی یەکەمی ئەم حیزبەدا یەک لە نوێنەرانی بۆکان بووە"

نووسینی حەسەنی قازی

لەو دواییانە دا برای بەڕێز کاوەی ئەمین چاوپێکەوتنێکی لە گەڵ مامۆستا شێخ عێزەدینی حوسێنی کردووە کە لە ڕۆژی ۲۸-۷-۲۰۱۰ لە ماڵپەڕی ڕۆژنامەی ڕووداو دا بڵاو بووەتەوە.

لەو دواییانە دا برای بەڕێز کاوەی ئەمین چاوپێکەوتنێکی لە گەڵ مامۆستا شێخ عێزەدینی حوسێنی کردووە کە لە ڕۆژی ۲۸-۷-۲۰۱۰ لە ماڵپەڕی ڕۆژنامەی ڕووداو دا بڵاو بووەتەوە. لە وڵامی پرسیارێکی کاوەی ئەمێن دا کە دەپرسێ: ئەی کەس نارەزایی نیشان نەدا لە هەڵوەشاندنەوەی کۆمەڵەی)ژێ کاف)؟ مامۆستا شێخ عیزدەین وڵام دەداتەوە " بەڵێ هەبوو، هەندێکیان هەر نەبوونە ئەندامی حیزبی دیموکرات، یەکێك لەوانە مامۆستا هەژارە کە نەبووە ئەندامی حیزبی دیموکرات و دەیگوت دوای کۆمەڵەی (ژێ کاف) دڵم بڕوایی]بەرایی] نادات بچمە نێو هیچ حیزبێکەوە "..
ئەگەرچی مەسەلەی ئەندامەتی هەژار لە حیزبی دێمۆکراتی کوردستان دا پێشتر لە سەری نووسراوە و ساخ کراوەتەوە بۆ وێنە بڕوانە: سولەیمانی چیرە [ئایا شاعیری میللی کوردستان حیزبی نەبووە؟، ماڵپەڕی گزینگ،] هەر وەها ئەو لێزیاد کردنەی کە من بۆ گزینگم نارد، بەڵام وا دیارە مامۆستا شێخ عێزەدین ئەو نووسینەی چاو پێنەکەوتووە و بە پاڵپشتی قسەی مامۆستا هەژار لە "چێشتی مجێور" دا ئاوای وڵامی ئەمین داوەتەوە.
بە پێی ئاگادارییەک کە لە گۆواری کوردوستان، بڵاوکەرەوەی بیری حزبی دیموکراتی کوردستان، ژمارەی ۱، ۱۵ی سەرماوەزی ۱۳۲٤
]هەتاوی]/ ٦ی دیسامبری ۱۹٤٥، سەبارەت بە کۆنگرەی یەکەمی حیزبی دێمۆکڕاتی کوردستان بڵاو کراوەتەوە دەردەکەوێ لەو کۆنگرەیە دا "ئاغای عەبدولڕەحمانی شەرەفکەندی" وەک یەک لە نوێنەرانی بۆکان بەشدار بووە، هەر لەو کۆنگرەیە دا دوو شێعری خوێندووتەوە کە سەردێڕی یەکەم شێعریان "دێمۆکڕاتمان دەوێ" یە. وێنەیەکی ئەو کۆنگرەیەش هەیە کە تێیدا هەژار لە نێو بەشدارانی کۆنگرە دا دەبینین. ئەوەی کە ساڵانی دواتر و بە پێی سیاسەتی ڕۆژ "هەژار" یان خەڵکی دیکە چییان گوتبێ و نووسیبێ، لەو ڕاستییە ناگۆڕێ کە لە سەردەمی بوونی کۆمەڵەی ژ.ك، بە حیزبی دێمۆکرات دا هەموو هەڵسووڕاوە سەرەکییەکانی کۆمەڵە لە چالاکییەکانی حیزبی دابەشدار بوون .ئەگەر هەژار ئەندامی حیزبی دێمۆکڕاتی کوردستان نە بووە ئەی چۆن لە کۆنگرەی یەکەمی ئەو حیزبە دا نوێنەڕایەتی شوێنێکی کردووە کە دەوڕێکی گرێنگی هەبووە بۆ کارو باری حیزب و حکوومەتی میللی کوردستان .
ئەگەر ئەندامی حیزبی دێمۆکڕات نەبووە چۆن ئاوا بە گەرمی لە کۆنگرە دا شێعری "دێمۆکراتمان دەوێ" ی خوێندووەتەوە.تەنانەت خاڵەمینی بەرزنجێ ش لەو کۆنگرەیەدا بەشدار بووە و پەسنی پێکهاتنی کۆنگرەی داوە. تەنیا شتێکی نووسراوی کە تا ئێستا لەبەر دەست دابێ و بە زمانێکی توندی ڕەخنەگرانە بە دژی پێشەوا قازی محەمەد نووسرابێ دەستە شێعرێکی خاڵەمینەکە ئەویش بە خوێندنەوەی وردی جوان دەردەکەوێ هیچ پێوەندی بە سەردەمی گۆڕانی ژێکاف بە دێمۆکڕاتەوە نییە و بە ئەگەری زۆر لە دوای هەڵوەشان و ڕووخانی کۆماری کوردستان نووسراوە. ئەوە لە خوارەوە ئەو ئاگادارییەی سەبارەت بەکۆنگرەی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان بڵاو کراوەتەوە دەخوێننەوە.

نووسراوەکە هێنراوەتە سەر ڕێنووسی ئەم ڕۆژگارە.

حزبی دیموکراتی کوردوستان

لە دووای ئەوە لە هەوەڵی مانگی خەزەڵوەر (ئابان) ی ١٣٢٤ حیزبی دێمۆکراتی کوردستان لە مەهاباد دانذرا و بەیان نامەی خۆی
بڵاو کردەوە لە ڕۆژی ٢-٨-١٣٢٤ دا هەوەڵ کۆنگرەی خۆی کە تێکەڵ بوو لە سەران و نوێنەرانی کوردان بە تەرتیبی ژێروو:
-١ماکۆ و ئاڕارات: ئاغای عەمەرخانی جەلالی، ئاغای شێخ حەسەن، یاغای شێخ کەی، ئاغای حەسەن دەلابی، ئاغای عەبدوڵا ئاغای ملان،ئاغای فەخری
-٢سۆما،برادۆست، دەشت،مەرگەوەڕ: ئاغای عەمەرخانی شەریفی،ئاغای تاهیرخانی سمکۆ، ئاغای عەبباس خانی فەنەک، ئاغای قۆیتاس ئاغای مەمەدی، ئاغای حاجی وەتمان،ئاغای شێرۆ، ئاغای عەبدی، یاخای حەسەن تیلۆ، ئاغای تەمەر خان، ئاغای مراد، ئاغای نوورکۆ، یاغای زوبەید، ئاغای عەزۆ، ئاغای حەسەنێ هەنارە،جەنابی ئاغای حاجی سەید عەبدوڵا ئەفەندی
-٣شنۆ: ئاغای مووسا خانی زەرزا،ئاغای قەرەنی ئاغای زەرزا، ئاغای میرزا سەعید، ئاغای قازی محەمەد، ئاغای کاک هەمزە
-٤سندووس: ئاغای ئەحمەدی کا خدر، ئاغای قاسم ئاغای پیرۆتی،ئاغای محەمەدەمین ئاغای پیرۆتی
-٥لاهیجان: ئاغای عەبدوڵا ئاغای قادری،ئاغای کاک مامەندی قادری، ئاغای ژاژ حوسێنی محەمەدی،ئاغای پیرۆت ئاغای ئەمیر عەشایری، ئاغای محەمەدەمین ئاغای پیرۆتی!! [ئەمین عەشایری.[
-٦پیران: ئاغای محەمەدئەمین ئاغا، ئاغای قەرەنی ئاغا
-٧میاندواو: ئاغای محەمەدحوسێنی خانی سەیفی قازی
-٨بۆکان: ئاغای عەبدولڕەحمانی شەڕەفکەندی، ئاغای ڕەشیدی عەلیزادە
-٩مەنگوڕ: ئاغای ئیبڕاهیم ئاغای ئەدهەم، ئاغای مام حەسەن،ئاغای کاک سولەیمان، ئاغای کاک هەمزە، ئاغای مینا ئاغاو باقی برایانی کورد تەشکیل دا و لە لایەن سەران و ڕەوشەنفکرانی حیزبەوە نوتقی زۆر چاک دابیر بە دێمۆکڕاتی و یێکەتی ئیراد کرا. لەم کۆنگرە دا هەموو لکەکانی حیزبی دێمۆکراتی کوردوستان تەسویب کرا و نوێنەری تایبەتییان بۆ داندرا .هەریێک لە جێی خۆیان دامەزران و دەستیان بە کار کرد و هەژار هۆنەری جووانی کوردوستان ئەم شێعرانەی خوارەوەی کە باسی دێمۆکراسی دەکا خوێندەوە.

دێمۆکڕاتمان دەوێ

حەوت ساڵی ئاگری شەڕی دونیایە داییسا
دیزەی شەڕی تیا دەکوڵی گۆشتی پیر و جوان

میلیۆنها جەوان تەڕ و تازە نەونەمام
میلیۆنها بە عیلم و هونەر نابیغەی زەمان

ئێسکیان کرا بە خواردەمەنی کرم و موور و مار
سەریان کرا بە گۆ لە مەیدان فڕێ دران

سەد هەزار شار و دێهات تێکدران بە بۆم
پیستر لە وەزعی مەملەکەتی کوردی بارزان

بۆچی هەڵاییسا؟ لە بەر ئاسایشی بەشەر
ڕیشەی فەساد و زوڵمێ ببەتڵێ لە ڕووی جەهان

میللەت پچووک و گەورە حەقی خۆی وەدەس کەوێ
مەئموور و شا لە خۆی بێ چ جایی خەت و زمان

کوردیش ئەخۆ بەشەر بوو کەچی هەر دەیانکوژن
وردە و ئەسیرە دێ لە عێراق و لە کوردسان

وا دیارە هی ئەوانە لە بەر نەفعی شەخسییە!!
کێ ڕاستە قەولی سابیتە بێجگە لە ڕووسەکان؟

ئەو لەشکری کە فەتح و زەفەر یاوەری وییە
بەیداغی سووری، داس و ستارە و چەکوچ نیشان

ئەو لەشکرەی بە ئەمری ستالینی پێشەوا
بەیداغی فەتح و مەردی لە سەر بێرلەنێ چەقان

ئەو لەشکرەی کە مستی گرێ کردووە و دەڵێ
زاڵم لە کوێ یە؟ تێکی شکێنم دەم و ددان

وا ئەو بەزەیی بە حاڵی مە دا هاتووە کە بۆ
کورد بێ کەسن لە گیتی و بێ جێن و بێ نەوان

بۆچی دەبێ لە ڕیزی بەشەر کوردی چارە ڕەش
نانی نەبێ، زمانی نەبێ، تام نەکا ژیان

پێویستە قەومی کوردی وەکوو سایری بەشەر
بەهرەی ببێ لە حەقی ژیان بێتە نێو ئەمان

ئێمەش ئەوا لە سایەی ئەو لوتفی قیمەتی
دەسمان لە دەستی یێک دەگرین زۆر بە ڕووح و گیان

حیزبێکی سازدەکەین و دێمۆکراتمان دەوێ
فارس چلۆنە کورد دەیەوێ بێ وەکوو ئەوان

مەئموور لە خۆم بێ هەرچی کووتی چاکە تێی دەگەم
خوێندن زمانی خۆم بێ، گەلێک زووی دەکەم ڕەوان

گەر حاسلم لە خۆمی خەرج کەم ، چ زوو دەبێ
دانێم مەتەب لە شاری و مەکتەب لە دێیەکان

ئەو قەومە پاکی فێری سەواد و علیم دەبێ
بێگانە چیدی پێم نەڵێ کورد وەحشییە و نەزان

ئەی گەورەکانی کوردی مبارەک بێ کۆمەڵوو
تەوفیقوو بێ لە لایەنی خەلاقی بێ مەکان

یا ڕەب بژی بە فەتح و زەفەر لەشکری قزڵ
هەر چەرخ و خول بە مەیلی ستالین بدا زەمان

و هەر وا جەلەساتی حیزبی دێمۆکراتی کوردوستان ئیدامەی پەیدا کرد.
لە یەکێ لە جەلەسەکان دیسان هەژار ئەم شێعرانەی خوێندەوە:

ئاوات و تێبینی ع.هەژار

ئاخ چەندە خۆشە لە ڕێی نیشتمان
وەسواڵێ کەوی وەک عێلی بارزان

چەند خۆشە لە ڕێی نامووس و شەرەف
ناز و نێعمەتت بڕوا بە تەلەف

ئاخ چەندە خۆشە لە سەر ئازادی
تووشی خەم ببی لە دەس دەی شادی

ئاخ چەندە خۆشە لە ڕێی وەتەن دا
برات ببینی پێ لە پەیوەند دا

ئاخ چەندە خۆشە لە ڕیی ویجداندا
خوێنت بڕێژن لە ڕووی مەیدان دا

ئەمما بەو شەرتە لە دووای ڕۆژی ڕەش
شاهیدی مەقسوود بگری لە باوەش

دوژمنت تۆڵەی لێ بکرێتەوە
ئەو داری لێی دای لێی بدرێتەوە

لە جێ دەریانکەی بە ماڵ و منداڵ
لە خاکی غوربەت دەس بکەن بە سواڵ

ناز و نێعمەتیان دەربێنی لە دەس
نەهێڵی بۆ ئاخ هەڵکێشن نەفەس

خەمیان بدەیتێ لە وەختی جەم دا
شەو بنوون لە ژێر لێفەی ئەلەم دا

لاقیان بماسێ بە پێوەندی تۆ
بەسەر وانیش بێ چۆنوو چەندی تۆ

خوێنیان بڕێژن لە سەر هەرد و بۆ
دایکیان قوڕبەسەر دەسکەن وە ڕۆڕۆ

ئاری ئینتیقام لە سەر ڕووی دنێ
نێعمەت و خۆشی هیچی ناگەنێ

هەر پیاوێ حیسی تۆڵەی لە دوژمن
لە دڵ دا نەبێ کەمترە لە ژن

کوردە گیان بیرێ بکەوە لە خۆت
پێی ناوێ ئەمن شەرحی بدەم بۆت

بەسە با بەس بێ دیلی و ژێردەستی
بەسە بێ بەش بوون لە ژین و هەستی

حەیفە بۆ کوردی نەجیب و ئەسیل
لە دەس بێگانان وا ئەسیر و دیل

گیانە تا دوژمن سەری ئیشغاڵە
نەردەکەت باشە و دوو شەشت خاڵە

باوی بێتەوە وەک تۆوی هەرزن

بڵاومان دەکا لە سووچ و قوژبن

وەک ڕۆژانی زوو ژن و منداڵت
لە گەڵ ئەسیری دەگرین بۆ حاڵت

کوردە نامووسی بێنەوە بیرت
هەستە بۆ تۆڵەت بە خامە و شیرت

یان ڕزگار دەکەی خۆت و وەتەنت
یاخۆ لە نامووس دەبڕی کەفەنت

مردن بە شەرەف خۆشتر ژیانە
حیز و سڵامەت نیازی ژنانە

مەرد بن ماندوو بن لە ڕێی ئازادی
بابی تەکێنین تۆزی هەژاری

و برای بەڕێز و خۆشەویست خاڵەمین لە جەلەسەی ٢٤.٨.٢٤ئەم شێعرانەی ژێرووی خوێندەوە:

ڕەبی پیرۆزبێ لێتان حیزب لە نوێ
چنا تۆویەکی و بەو زووانە دەڕوێ

هەناری شین و ساوای باغی ساواو
بگا سوور سوور و شیرین بێت و بگوێ

بە گوێی دا وا سریواندم فریشتە
گوڵی هیوای کوردوستان دەپشکوێ

شەفای دەردی دڵە حیزبی دێمۆکڕات
دەوایە بۆ برینی جەرگی توێ توێ

بڵێ بەو دەستە دیکتاتۆری زگ زل
زگی دەدڕم لە جێی خۆی هەر ببزوێ

بەمن پێویستە گەرداش و برایەک
لە ئازەربایجانی و کوردی بدوێ

نە وەک ماڵ خۆشەویستی خینگە ئەستوور
وەکوو ماڵات هەر بخوات و بنوێ

برا بن، پیاوی چا بن، دوژنی خۆو
بە هەموان ڕێی کەون تا ئەسپوو دەسوێ

پتەو بێ با قسەو وەک تۆپی گوڵە
نەوەک تۆپی ڕێزین بقوپێت و بپوێ

ئیتر بۆچ وا لە کاری خۆت شلی و شەل
بزانە ڕۆژگارت گەییە سەر سوێ

هەتا هەڵکەوتوە بۆت ئەو هەلی خۆش
دەلینگی لێ بدە و قامک مەنێ گوێ

لە بۆ قازانجی کوردان نای پسێنم
ئەگەر سەدساڵی دەستی بەستم بەموێ

ئەگەر خوێندبێتتەوە باوەڕ دەکەی پێم
قەسیدەی بانەمەڕ یا خدرە گڕوێ

کە دەستی برا لە هەر کارێکی ببڕێ
بزانە لاقی خۆت دەبڕی بە تەشوێ

دۆعایێکی دەکەم ئامین بڵێن لێک
سبەینێ ڕوو بە قیبلە نوێژوو نەچوێ

ڕەبی هەرکەس لە کوردان ماڵی تێکدا
شەویلکەی ڕەق بێ، چاوی زەق بێ، نەجوێ

تکای خاڵم لە هێمن هەر ئەوەندە
نەپێوێ نیوە شێعرانم بە دەزوێ

سەرچاوە :ماڵپەری ڕوانگە